

Kosáry Domokos 85 éves

● Budapest (MTI)

Kosáry Domokos akadémikust 85. születésnapja alkalmából ünnepélyes keretek között köszöntötte a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia (SZIMA) a Magyar Tudományos Akadémia székházában. A SZIMA életre hívójának és örökös elnökének az Irodalmi Szakosztály tagjai gyűjteményes összeállítást készítettek ez alkalomra. A Nyolc és fél évtized címet viselő kötet a Kosáry Domokoshoz szóló írásokat fogja csokorba. Az ünnepségen Lakatos István Kosáry Domokoshoz című versét Huszti Péter mondta el. Lator László író, a SZIMA ügyvezető elnöke köszöntőjében elmondta: senki annyit nem tett a nemzeti önismertéért ebben a században, mint Kosáry Domokos. Olyan tudós, aki mindent kritikusan néz, és a tényeken kívül semmi mást nem fogad el. *Glatz Ferenc*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke személyes hangvételű beszédben köszöntötte tudóst, az MTA korábbi elnökét. Kosáry Domokos – aki 1913. július 31-én született – vizonzásul ifjúkori naplójából „Levél egy idősebb ismeretlenhez” című írását olvasta fel a jelenlévőknek.

Ország Lászlóra emlékeztek

● Debrecen (MTI)

Hatvan évvel ezelőtt, 1938-ban hozták létre a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Angol-amerikai Intézetének elődjét, az ország második egyetemi tanszékét. Ebből az alkalomból emlékeztek az egyetemen a tanszék egyik meghatározó hajdani vezetőjére, *Ország László* professzorra. Ország professzort, mint elmondták, 1946-ban nevezték ki a tanszék élére, de politikai okokból 1949 és 1957 között – akárcsak a háború idején – ismét szünetelt a tanítás. Ország László így 1957-ben másodsorú is nekifogott a tanszék felépítésének, amely vezetése alatt nemzetközi elismertséget szerzett. Az évforduló alkalmából a tanszék központi szemináriumtermét Ország László professzorról nevezték el. A rendezvényen a neves tudós több személyes tárgyát is bemutatják, többek között „A Brit Birodalom Tiszteletbeli Parancsnoka” kitüntetést, amelyet munkássága elismeréseként Magyarországon elsőként kapott meg.

A tanterem bejáratánál elhelyezték Ország László emléktábláját. Az avatáson mondott beszédében *Sós Péter János*, az Akadémiai Kiadó ügyvezető igazgatója a hazai szótárfrás meghatározó személyiségének nevezte Ország Lászlót. Mint mondta, jelentős mértékben az ő szellemi örökségére épül az idén nyáron megjelenő, teljesen felújított angol-magyar, illetve magyar-angol nagyszótár is.

Kétnyelvű diploma

● Budapest (MTI)

A Budapesti Műszaki Egyetem és a karlsruhei egyetem közös, német nyelvű diplomák képzésénél 35 hallgató kapta meg mérnöki oklevelét. A műegyetemen jelenleg három karon: az éptómérnöki, a gépészmérnöki, valamint a villamosmérnöki és informatikai karon folyik magyar-német nyelvű képzés.

UNIVERSITAS

● Bernáth Gábor professzor hatvanöt éves

„Örültünk, hogy dolgozhattunk”

Bernáth Gábor: Kutatómunkám a szegedi hagyományok folytatásának tekintem. (Fotó: Karnok Csaba)

Egyetemi oktatói és kutatói pályafutását negyvenegy éve kezdte, és tizenkilenc évig volt a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Gyógyszerkémiai Intézetének tanszékvezető egyetemi tanára. Mindezt a hatvanöt éves dr. Bernáth Gábor mondhatja el magáról, akivel több évtizedes oktatói és kutatói munkájáról, az elért eredményekről beszélgettünk.

● *Mi kell ahhoz, hogy valaki olyan jelentős eredményeket érjen el, mint ön?*

– Ennek sok összetevője van. Az óvodával és az elemi iskolával kezdődik, jó gimnázium kell hozzá, és az egyetem is meghatározó. De hozzátartoznak a külföldi tapasztalatok, a jó munkatársak is, és némi támogatás.

● *Mikor döntötte el, hogy erre a pályára készül?*

– A kémia már középiskolás koromban érdekelt, persze, nemcsak egy dologgal foglalkoztam. Érdeklődtem az irodalom iránt is, valamint sportoltam. Középiskolák közötti és megyei versenyeken indultam úszásban és atlétikában, ezen kívül sakkoztam, és középiskolásként részt vettem a Bács-Kiskun megyei egyéni felnőtt sakkbajnokság döntőjében, valamint levelezés útján is játszottam. Azután, hogy kineveztek az egyetemre, már nem vettem részt versenyeken. A tudományos munka áldozatokkal jár, egyes hobbitok fel kell adni. A bélyeggyűjtésre is egyre kevesebb idő jutott. 1971-ben a postatörténeti gyűjteményemet kiállították a Szépművészeti Múzeumban rendezett bélyeg világiállításán, ahol a British Museum és az angol királynő gyűjteménye is szerepelt. Az 1944 végétől 1946 augusztusáig terjedő rövid időszak, tehát az infláció postatörténetével foglalkoztam. Aztán néhány év múlva abbahagytam a postatörténeti kutatást,

Életút

Dr. Bernáth Gábor 1933-ban született Kunszentmiklóson, a JATE Természettudományi Karán szerzett vegyész oklevelet 1957-ben. Egyetemi doktor 1962-ben, a kémiai tudomány kandidátusa 1967-ben, a kémiai tudomány doktora 1974-ben, 1986-tól három egymást követő tagválasztáskor az MTA levelező tagjának ajánlották. 1992-től a Finn Tudományos Akadémia külföldi tagja. 1957-től 1979-ig a JATE Szerves Kémiai Tanszékén dolgozott mint egyetemi gyakornok, majd tanársegéd, adjunktus, docens, 1977-től pedig egyetemi tanár. 1979. július elsejétől 1998. június 30-áig tanszékvezető egyetemi tanár a SZOTE Gyógyszerkémiai Intézetében. Kiemelkedő tudományos és iskolateremtő munkásságát több kitüntetéssel ismerték el: 1989-ben Akadémiai-díjban, 1994-ben Széchenyi-díjban, 1997-ben Szent-Györgyi Albert-díjban részesült, 1997-ben Than Károly emlékéremmel, 1998-ban Szent-Györgyi Albert Emlékéremmel tüntették ki. Két magyar, két amerikai és egy német kiadású szakfolyóirat szerkesztőbizottsági tagja.

és kiállításokon sem vettem részt.

● *Melyek a legfontosabb eredményei a kutatás és az oktatás terén?*

– Kutatómunkám a szegedi hagyományok folytatásának tekintem. Fő kutatási területem – a teltett heterociklusok szintézise és térképmiai vizsgálata – kapcsolódik korábbi, Szegeden végzett kutatásokhoz. Oktatási téren legfontosabbnak azt tartom, hogy sikerült korszerűsítést elérni a hallgatók gyógyszerkémiai oktatásában. Az is nagy eredmény, hogy munkatársaim közül sokan kandidáltak, és 1989–90-ben hárman megszerzték a tudomány doktora fokozatot. A kilencvenes évek elejére négy professzor volt egy időben ebben a kis intézetben. A felszerelés szerény volt, mint a legtöbb egyetemi intézetben. Koope-rációkkal igyekeztünk a műszerek hiányát pótolni. Gyógyszergyárakkal is dolgoztunk együtt kutatási megbízások alapján. Az utóbbi nyolc-kilenc évben egyre több külföldi gyár keresett meg bennünket, és két éve kizárólag külföldi szerződéseink vannak. A kutatómunkát az is segítette, hogy ki-szélesedtek a pályázati lehetőségek, és korábbi tudományos eredményeink alap-

ján nagyobb összegű támogatásokat kaptunk. A gyógyszergyáraktól származó bevétel és a pályázati pénz sok-szorosa az évi költségvetési támogatásunknak. Az intézet munkatársai az utóbbi tizenkilenc évben Európa majdnem minden országába és mind az öt világrészre eljutottak szakmai kongresszusokra. A külföldi utak segítségével be tudtunk kapcsolódni különböző európai pályázatokba. A gyógyszerkémiaiában több szakterület és számos munkatárs együttműködése szükséges ahhoz, hogy eredményeket érjünk el, ez nem az egyén tudománya.

● *Mi segítette abban, hogy újra és újra továbbléljen?*

– Elsősorban a tudomány és az oktatómunka szeretete, hiszen az egyetemen soha nem fizettek annyit, mint például egy gyógyszergyárban. Másrészt abban az időben valóban örültünk annak, hogy dolgozhattunk, és az egyetemen nem csak nyolc órát töltöttünk el naponta. Külföldi tanulmányútjaim során 1969-ig három ország központi akadémiai kutatóintézetében dolgoztam: Bulgáriában, Csehszlovákiában és Kanadában, összesen két évet. Az ott szerzett tapasztalatokat –

amennyire a körülmények engedték – alkalmaztam. Később is gyakran utaztam külföldre, főleg konferenciákra.

● *Vezetése alatt sokat fejlődött az intézet. Mára milyen szintet sikerült elérni?*

– Pillanatnyi felszereltségünk és az intézet külleme olyan, hogy bárkinek nyugodtan meg merem mutatni. Sok neves vendég érkezik ide, és nyugati országokból jövő kutatók doktori értekezéseket készítenek nálunk. A korszerű kutatáshoz szükséges szintre pályázatokkal jutottunk el, és ezekben a pályázati munkákban talán átlagon felüli sikereket értünk el. Műszereket ugyanis egyetemi keretből nemigen lehetett vásárolni, és az igen drága szakkönyveket is pályázatok útján tudtuk beszerezni.

● *Vannak-e olyan hallgatók, akik a későbbiekben hozzájárulhatnak az intézet további fejlődéséhez?*

– Vannak. Bár az utóbbi időszakban a gyógyszerészet felértékelődése, a gyógyszer-tárak magánkézbe kerülése, valamint hogy a külföldi gyógyszergyárak gyógyszer-ismertetőket alkalmaznak, nagy elszívó erőt jelent. Ezen a helyeken sokkal jobbak a kereseti lehetőségek, mint az egyetemen. Csak azok maradnak az egyetemen, akik elhivatottságot éreznek magukban.

● *Milyen célok vannak még ön előtt?*

– Továbbra is részt kívánok venni az oktató és kutató munkában. Egy PhD-program vezetője vagyok. Ezen kívül szeretnék tankönyv-írással foglalkozni. Ehhez nagy segítség, hogy január elsejétől négy évre Széchenyi professzori ösztöndíjat kaptam. A Magyar Tudományos Akadémia elfogadta pályázatomat, és szintén január elsejétől egy igen kis létszámú heterociklusos akadémiai kutatócsoport létesül az intézetben, mely három évre kapott támogatást. Tehát vannak terveim és lehetőségeim. **Hegedűs Szabolcs**

● A fiatal tudósok színe-java Szegedre jön

Kettős konferencia

A magyar tudomány hetében két napra Szegedre érkezik a fiatal egyetemi oktatók és kutatók színe-java. Egy időben és helyen, a Jó-zsef Attila Tudományegyetemen rendezik meg ugyanis a Pro Scientia aranyérmesek konferenciáját és a Magyar Zoltán posztdoktori ösztöndíjasok találkozóját. Így a kiemelkedő eredményeket elért fiatal tehetségek a végzős egyetemi hallgatók korosztályától a doktoranduszokon keresztül a posztdoktorokig itt tartanak majd előadásokat.

Az Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDT) 1988-ban alapította a Pro Scientia Aranyérmet, amely az egyetemi tanulmányok ideje alatt hallgatóként folytatott tudományos tevékenység legmagasabb hazai kitüntetése. Az érmeket egy akadémikusokból és vezető egyetemi tanárokból álló zsűri ítéli oda, 1989 óta összesen 239 hallgatónak. A Pro Scientia Aranyérmet a Magyar Tudományos Akadémia elnöke adja át, a mestereiknek járó elismerő oklevelet pedig az oktatási miniszter. A Pro Scientia aranyérmesek első konferenciáját 1992-ben rendezték meg Budapesten, azóta kétfévente, a fővárosban és Debrecenben gyűltek össze a kitüntetettek. Az idei, negyedik konferenciát a Jó-zsef Attila Tudományegyetem rendezi meg Szegeden, a Magyar Tudomány Hetében, november 6–7-én.

Osvay Károly, a találkozó szervezőbizottságának elnöke elmondta, a konferencia legfontosabb célja, hogy lehetőséget biztosítson a fiatal és máris figyelemre méltó hazai és nemzetközi eredményeket elért új tudós generáció legjobbjai számára, hogy tudományterületük promisszei, akadémikusai előtt ismertessék eredményeiket és kutatási elképzeléseiket. Emellett a konferencia egyedülálló alkalmat biztosít arra, hogy a különböző tudományterületek jelenlévő képviselői valódi diszciplináris eszmecserét folytassanak. A talál-

kozó interdiszciplináris jellegét erősítendő most először részt vesznek a konferencián a Képzőművészeti és az Iparművészeti Főiskola mesterturkusainak hallgatói, akiknek alkotásai a poszterszekcióban lesznek láthatók. Az eddigi hagyományoknak megfelelően a konferencia keretében egy kerekasztal-beszélgetésre is sor kerül, amelyben a fiatalok, az akadémikusok, felsőoktatási és kutatóintézeti vezetők, a kormányzat, a hazai kutatásfinanszírozási és tudáspolitikai szervezetek képviselői együtt vitatják meg a hazai utánpótlás, az elitképzés és a pénzügyi támogatás aktuális kérdéseit. A konferencián a 239 Pro Scientia aranyérmes közül várhatóan 150-en vesznek részt. Az előadások három szekcióban hangoznak majd el: az élő és az élettelen természettudományok, valamint a humán tudományok szekciójában.

A Pro Scientia aranyérmesek konferenciájával azonos időben és helyen rendezik meg a Magyar Zoltán posztdoktori ösztöndíjasok második találkozóját. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium 1990-ben hozta létre az A Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért (AMFK) Alapítványt. Az AMFK kuratóriuma 1994-ben létrehozta a Magyar Zoltán posztdoktori ösztöndíjat tudományos fokozattal rendelkező, a nemzetközi tudományos életben tapasztalatot szerzett, kiemelkedő szakmai teljesítményt nyújtó és jelentős publikációs tevékenységet felmutató fiatal oktatók-kutatók számára. 1997-ig 55 fiatal nyerte el a támogatást. A Magyar Zoltán posztdoktori ösztöndíjasok először tavaly rendeztek konferenciát Miskolcon azzal az elhatározással, hogy évente találkoznak majd – az idén Szegeden. A kettős konferencia különös jelentőséggel bír a hazai tudományos életben, hiszen a kiemelkedő eredményeket elért fiatal tehetségek a végzős egyetemi hallgatók korosztályától a doktoranduszokon keresztül a posztdoktorokig két napra Szegeden gyűlnek majd össze.

Keczer Gabriella

Új élettanterem

● Munkatársunktól

Az egykori egyetemi gyógyszer-tár épületrészében adták át kedden a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Élettani Intézetének új gyakorlati tantermét. A 25 millió forintos beruházás a kis oktatási épület átadása óta a legnagyobb olyan fejlesztés a SZOTE-n, amely az oktatás infrastruktúráját bővíti. Az új élettanterem kialakítását úgy az előző, mint a jelenlegi rektor támogatta – hangsúlyozta Benedek György professzor, az Élettani Intézet vezetője. Egyben köszönetet mondott azoknak a munkatársainak, akik a terem kialakítása során nem azt nézték, benne foglalkoztat-e a munkaköri leírásukban az asztalcipélés. Dobozy Attila rektor meg-

nyitójában elmondta, hogy a diplomaosztás mellett az egyetem vezetésének legkedvesebb kötelessége egy-egy új létesítmény átadása. – Az intézmény anyagi helyzetének is meg kellett a tavalyi nyár óta változnia ahhoz, hogy az év második felében elkezdődhessenek az átalakítási munkálatok – mondta. Dobozy Attila jelzésértékként nevezte, hogy az új egyetemi vezetés első nagy beruházása éppen az oktatást szolgálja, hiszen vallják, hogy az intézmény elsődleges küldetése az orvostanhallgatók képzése. – A gyakorlati tanterem biztosította körülmények immár méltók annak a munkának a színvonalához, amely az Élettani Intézetben folyik – mondta a rektor.

Egyetem és kohászat

● Miskolc (MTI)

Több mint fél évszázados, eddig is eredményesen működő együttműködési megállapodást újított meg hétfőn a Miskolci Egyetem és az év januárjától a kassai Kelet-Szlovákia Vasmű többségi tulajdonába került Diósgyőri

Acélművek (DAM) Részvénytársaság.

A kohászat számára ugyanis nélkülözhetetlen az a tudományos- és kutatómunka, amelynek gyakorlati kipróbálásához a DAM termelő üzemei adják a „laboratórium” háttérét.